

Akwa

GGZ Alliantie kwaliteit
Geestelijke
Gezondheidszorg

Rapport

**Uitkomsten Online panel Akwa GGZ
Zingeving en psychische
hulpverlening**

26 februari 2021

Achtergrond Online panel en onderzoek zingeving

Akwa GGZ heeft een Online panel met ruim 550 ggz-professionals. Doel van het panel is om de mening van ggz-professionals in te zetten voor het verbeteren van kwaliteit in de ggz.

Akwa GGZ is eind 2020 gestart met de ontwikkeling van een generieke module over zingeving en spiritualiteit in de psychische hulpverlening. De inhoud van deze module wordt ontwikkeld op basis van: wetenschappelijke kennis, kennis en ervaring van patiënten, en de kennis en ervaring van professionals. Met deze vragenlijst is de ervaring van professionals met zingeving in de psychische hulpverlening gepeild. De uitkomsten van deze vragenlijst zijn belangrijk voor het hoofdstuk Organisatie van zorg. Ook geven deze belangrijke aandachtspunten voor implementatie van de standaard als deze (eind 2021) gereed is.

De vragenlijst over zingeving is door 214 panelleden ingevuld.

Belangrijkste bevindingen over zingeving

Zingeving is een belangrijk thema voor behandelaren

Voor zingeving is geen eenduidige definitie. Uit de enquête blijkt dat ook zorgprofessionals in de ggz verschillende definities gebruiken. Het gaat om vragen als: ‘wie ben je als persoon?’, ‘hoe geef je invulling aan je leven?’ en ‘welke betekenis heb je voor de samenleving?’.

Ook noemden veel respondenten zingeving in relatie tot de aandoening zoals ‘hoe geef je je leven betekenis met de klachten die je hebt?’ en ‘welke betekenis geven de klachten en gebeurtenissen aan jouw leven?’ Bijna alle respondenten vinden dat aandacht voor zingeving of spiritualiteit leidt tot betere behandelresultaten.

Zelf doen of doorverwijzen

Zingeving is in de meeste organisaties waar de panelleden werken, onderdeel van de visie. Het is op verschillende manieren georganiseerd binnen instellingen en praktijken. Medewerkers kunnen zingeving zelf toepassen in hun werk of het als thema bij enkele collega's beleggen. Er is niet één manier van toepassen die het meeste voorkomt: uit de enquête blijkt dat bij de meeste organisaties een combinatie hiervan wordt toegepast. Ook bespreken de meeste respondenten onderwerpen met betrekking tot zingeving regelmatig met hun collega's.

Onderdeel van het zorgproces

Vrijwel alle respondenten geven aan dat aandacht voor zingeving onderdeel is in verschillende stadia van het zorgproces. Vooral in de behandeling, (evaluatie van) behandeldoelen en anamnese/diagnostiek is het een thema.

Een ruim deel van de panelleden gebruikt een meetinstrument om de kwaliteit van leven in kaart te brengen; een veel kleiner deel gebruikt ook een instrument voor zingevingsvraagstukken.

Geestelijk verzorgers hebben een herkenbare rol

In de meeste ggz-instellingen is de inbreng van een geestelijk verzorger georganiseerd. Zorgprofessionals verwijzen hun patiënt het meest vaak om inhoudelijke redenen door naar een geestelijk verzorger. Bijvoorbeeld bij een vermoeden dat er meer begeleiding nodig is. Minder vaak wordt doorverwezen om praktische of persoonlijke redenen, bijvoorbeeld bij tijdgebrek, of als de professional zelf op persoonlijke grenzen stuit.

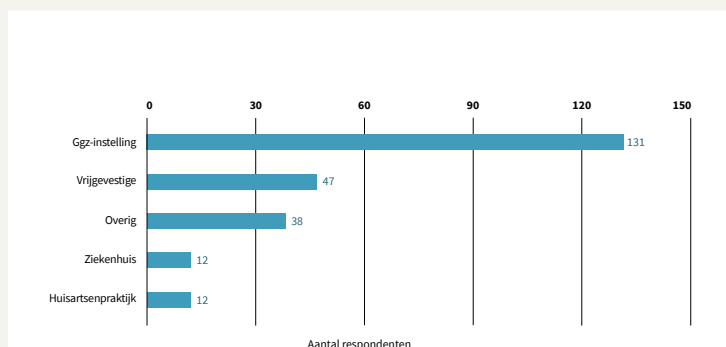
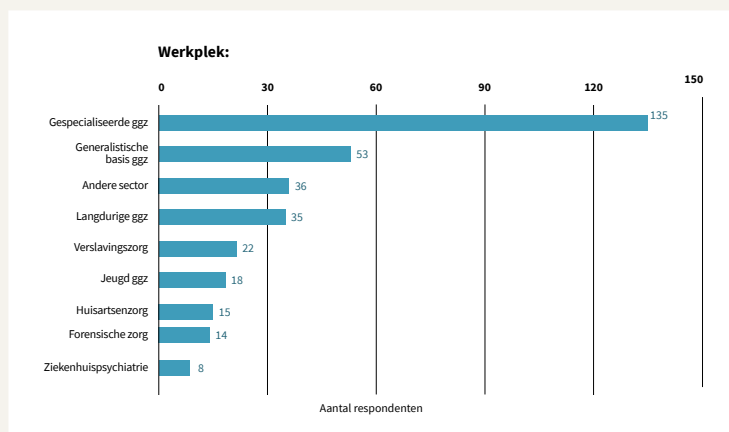
Bekwaam, maar hulp gewenst

De meeste respondenten vinden dat zij voldoende kennis, vaardigheden en tijd hebben om zingevingsvraagstukken of spirituele kwesties met de patiënt te bespreken. Ook past het vaak in de cultuur van de organisatie om aandacht te geven aan zingeving en/of spiritualiteit. Toch geven veel respondenten aan dat zij wel enige ondersteuning kunnen gebruiken om zingeving tijdens de behandeling vorm te geven, bijvoorbeeld door het volgen van een cursus of opleiding en als onderwerp bij intervisie. Ook denken ze dat een kwaliteitsstandaard hen ondersteuning kan bieden. Zo'n standaard kan aandacht voor het onderwerp genereren en de aandacht voor zingeving tijdens de behandeling beter legitimeren. Respondenten hopen dat de kwaliteitsstandaard hen praktische handvatten biedt over hoe je zingevingsvraagstukken uitvraagt.

Verschil ggz-instellingen en vrijgevestigden

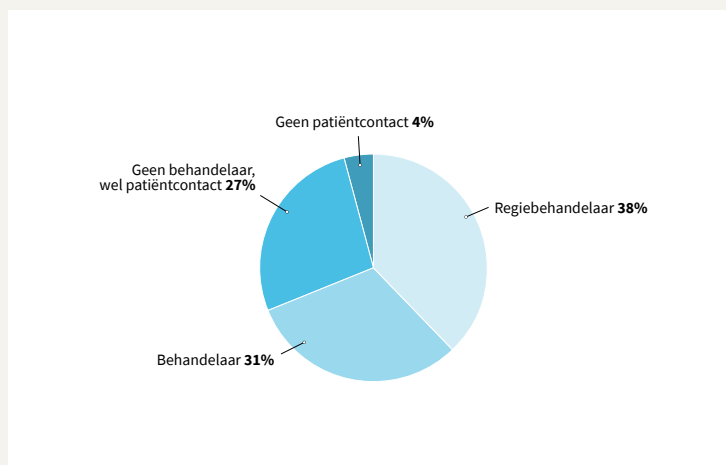
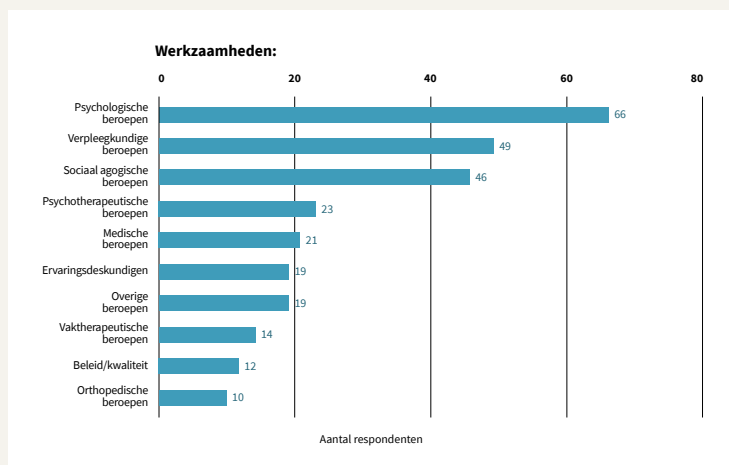
De aandacht voor zingeving is bij ggz-instellingen en vrijgevestigden verschillend georganiseerd. Bij ggz-instellingen is het thema zingeving vaker bij enkele collega's ondergebracht en is de inbreng van een geestelijk verzorger georganiseerd. Bij vrijgevestigden wordt zingeving vaker door alle medewerkers toegepast in het werk. Vrijgevestigden geven vaker aan dat zingeving onderdeel is van de visie van de organisatie dan respondenten werkzaam in een ggz-instelling.

Achtergrondkenmerken respondenten

- De meeste respondenten zijn werkzaam in de gespecialiseerde ggz
- Verreweg de meeste respondenten zijn werkzaam in een ggz-instelling

*Respondenten konden meer dan één type werkplek kiezen, het totaal telt daarom niet op tot 214

- De meeste respondenten hebben een psychologisch, verpleegkundig of sociaal agogisch beroep
- Meer dan tweederde van de respondenten is (regie)behandelaar
- Bijna een derde is geen behandelaar, maar het grootste deel hiervan heeft wel patiëntcontact

*Respondenten konden meer dan één beroep kiezen, het totaal telt daarom niet op tot 214

Definitie zingeving

Zingeving in de ggz

Respondenten is gevraagd wat zij verstaan onder zingeving binnen de ggz. De antwoorden kunnen grofweg in vier categorieën ingedeeld worden:

Persoon

“Zingeving heeft te maken maken met intrinsieke eigenwaarde, een diepgewortelde manier van zijn.”

Wie ben je als persoon?
Jezelf mogen en kunnen zijn.
Gewaardeerd worden.

Invulling van het leven

“Hetgeen waar je ‘s ochtends je bed voor uit komt, maar ook waar je in gelooft en waar je voor staat.”

Wat zijn jouw waarden?
Hoe wil je je dag invullen?
Wat zijn jouw doelen in het leven?
Wat is de rol van geloof/religie in jouw leven?

Betekenis voor de samenleving

“Zingeving is ook je eigen rol in de maatschappij zien, ervaren en deelnemen.”

Welke rollen heb je in de maatschappij?

Wat kun en wil je bijdragen aan de samenleving?

Hoe kun je deelnemen?

Zingeving in relatie tot aandoening

“Aandacht voor zingeving is van wezenlijk belang bij het herstel.”

“Betekenis geven aan symptomen, ervaringen, geschiedenis en meenemen in het formuleren van doelen en het er naar toe werken, zodat ze betekenisvol worden voor de cliënten.”

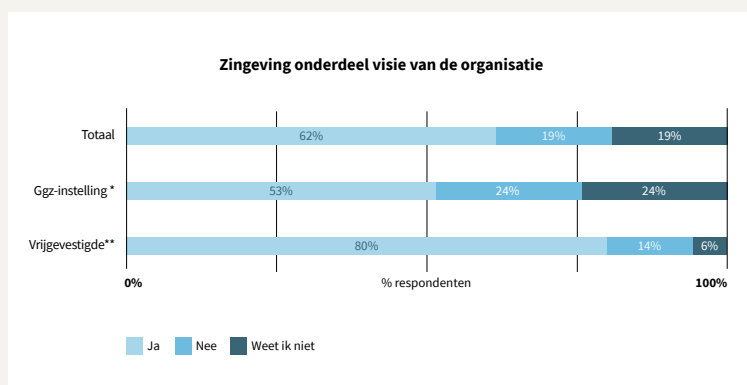

De rol van zingeving bij ontstaan klachten en herstel

Hoe geef je je leven betekenis met de klachten/aandoening die je hebt?

Welke betekenis geven gebeurtenissen/klachten aan jouw leven?

Zingeving in organisatie

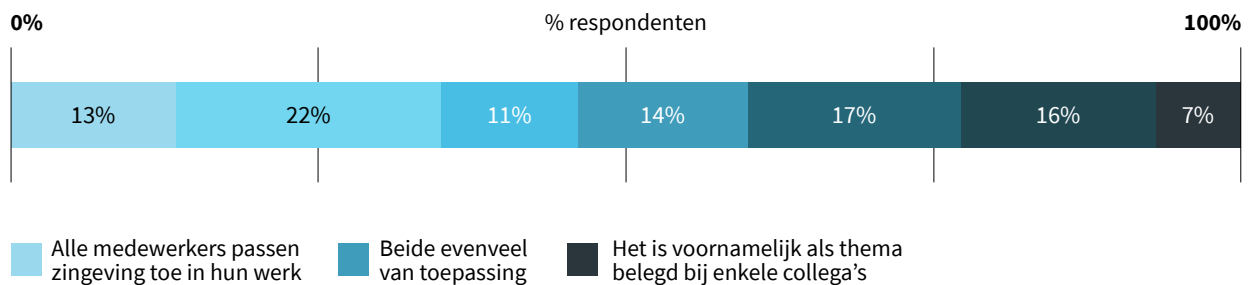

- Ruim 60% van de respondenten geeft aan dat zingeving een onderdeel is van de visie van de organisatie
- 19% geeft aan dat dit geen onderdeel is van de visie en 19% geeft aan dit niet te weten
- Respondenten werkzaam in een ggz-instelling geven vaker aan dat zingeving geen onderdeel van de visie is of dat zij dit niet weten, dan vrijgevestigden

* Respondenten die uitsluitend in een ggz-instelling werkzaam zijn (119 respondenten)

** Respondenten die uitsluitend als vrijgevestigde werkzaam zijn (35 respondenten)

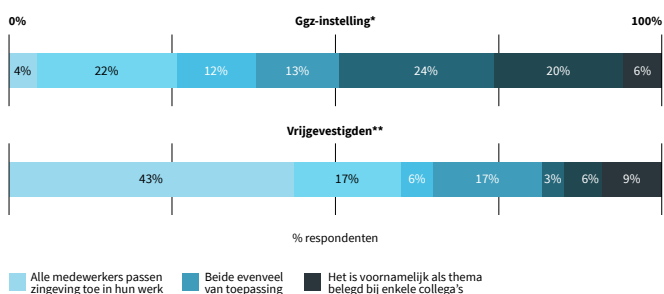
Organisatie van zingeving binnen de organisatie

Er bestaan twee visies over het toepassen van zingeving in de ggz. Bij een deel van de organisaties is zingeving relevant voor alle medewerkers en passen ook alle medewerkers dit toe in hun werk. Andere organisaties hebben een meer specifieke aanpak en zien zingeving als een begeleidingsvorm, uitgevoerd door een kleinere groep psychologen, psychiaters of geestelijk verzorgers die hierin opgeleid zijn.

- Van de respondenten geeft 13% aan dat alle medewerkers zingeving toepassen in hun werk, bij 7% is het thema belegd bij enkele collega's.
- 80% van de respondenten geeft aan dat hun organisatie tussen deze twee visies in zit. Bij 14% van de respondenten zit de organisatie precies tussen de twee visies in.
- De visie dat alle medewerkers zingeving toepassen in hun werk is wordt iets vaker toegepast dan de visie waar zingeving als onderwerp is ondergebracht bij enkele collega's.

Organisatie van zingeving binnen de organisatie ggz-instelling vs. vrijgevestigden

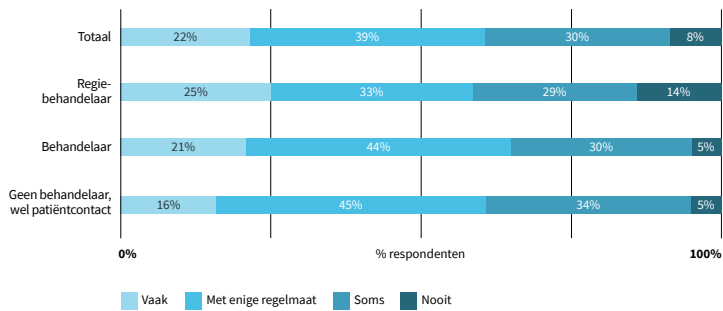

- Er is een groot verschil tussen ggz-instellingen en vrijgevestigden in de manier waarop zingeving georganiseerd is
- Bij vrijgevestigden wordt zingeving veel vaker door alle medewerkers toegepast dan in ggz-instellingen

* Respondenten die uitsluitend in een ggz-instelling werkzaam zijn (119 respondenten)

** Respondenten die uitsluitend als vrijgevestigde werkzaam zijn (35 respondenten)

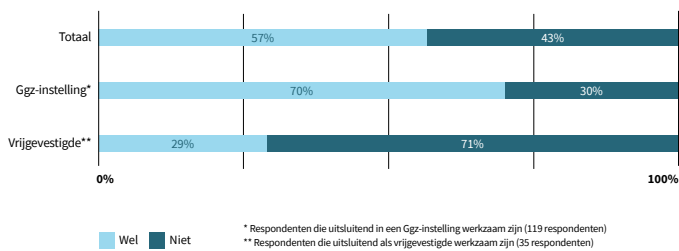
Bespreken van zingeving met collega's

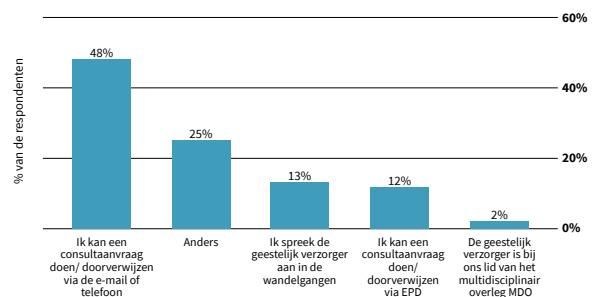
- De meeste respondenten bespreken onderwerpen met betrekking tot zingeving met collega's
- Dit geldt voor regiebehandelaren, behandelaren en de zorgprofessionals anders dan de behandelaar
- Het grootste deel bespreekt dit met enige regelmaat

Inbreng geestelijk verzorger

Inbreng geestelijk verzorger

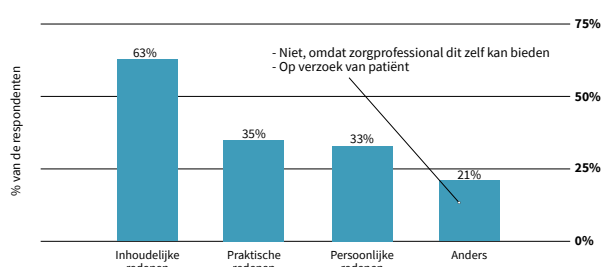

Organisatie inbreng geestelijk verzorger

- Meer dan helft van de respondenten geeft aan dat er een geestelijk verzorger werkzaam is binnen de organisatie
- Bij ggz-instellingen is er vaker inbreng van een geestelijk verzorger dan bij vrijgevestigden (respectievelijk 70% en 29%)
- Bij organisaties waar inbreng van een geestelijk verzorger is, kan de zorgprofessional in de meeste gevallen een consultaanvraag doen of verwijzen via de e-mail of telefoon

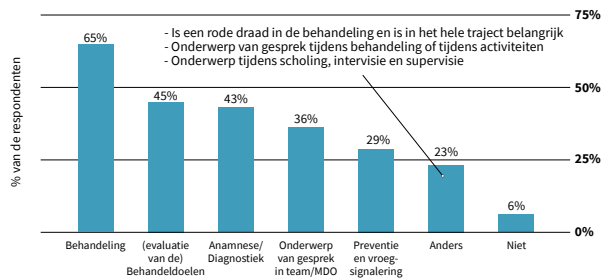
Wanneer verwijzen naar geestelijk verzorger/collega

- Als een zorgprofessional een patiënt doorverwijst naar een geestelijk verzorger of collega, gebeurt dit in de meeste gevallen om een inhoudelijke reden wanneer er vermoed wordt dat er meer begeleiding nodig is
- Minder vaak wordt er doorverwezen om praktische redenen, bijvoorbeeld als de zorgprofessional te weinig tijd heeft. Of om persoonlijke redenen, bijvoorbeeld als het contact met de patiënt op persoonlijke grenzen stuit

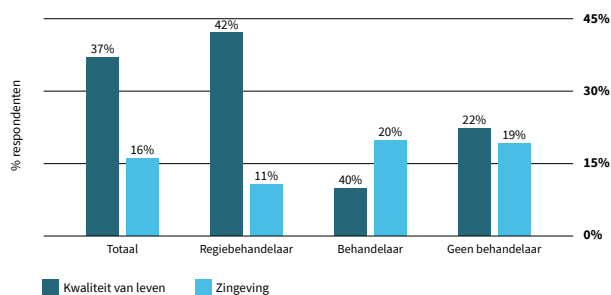
Onderdeel zorgproces

Zingeving onderdeel van:

- Zingeving is onderdeel in verschillende stadia van de behandeling
- De meest genoemde zijn behandeling, (evaluatie van) behandeldoelen en de anamnese/diagnostiek
- Slechts 6% van de respondenten zegt dat er in de behandeling geen aandacht is voor zingeving

Gebruik meetinstrumenten kwaliteit van leven en zingeving

- Meer dan een derde van de respondenten gebruikt instrumenten om kwaliteit van leven in kaart te brengen
- Minder dan een derde gebruikt instrumenten voor zingeving
- Meetinstrumenten voor kwaliteit van leven worden vaker gebruikt door (regie)behandelaren
- Meetinstrumenten voor zingeving worden juist het minst vaak door regiebehandelaren gebruikt

Meest gebruikte voor kwaliteit van leven:

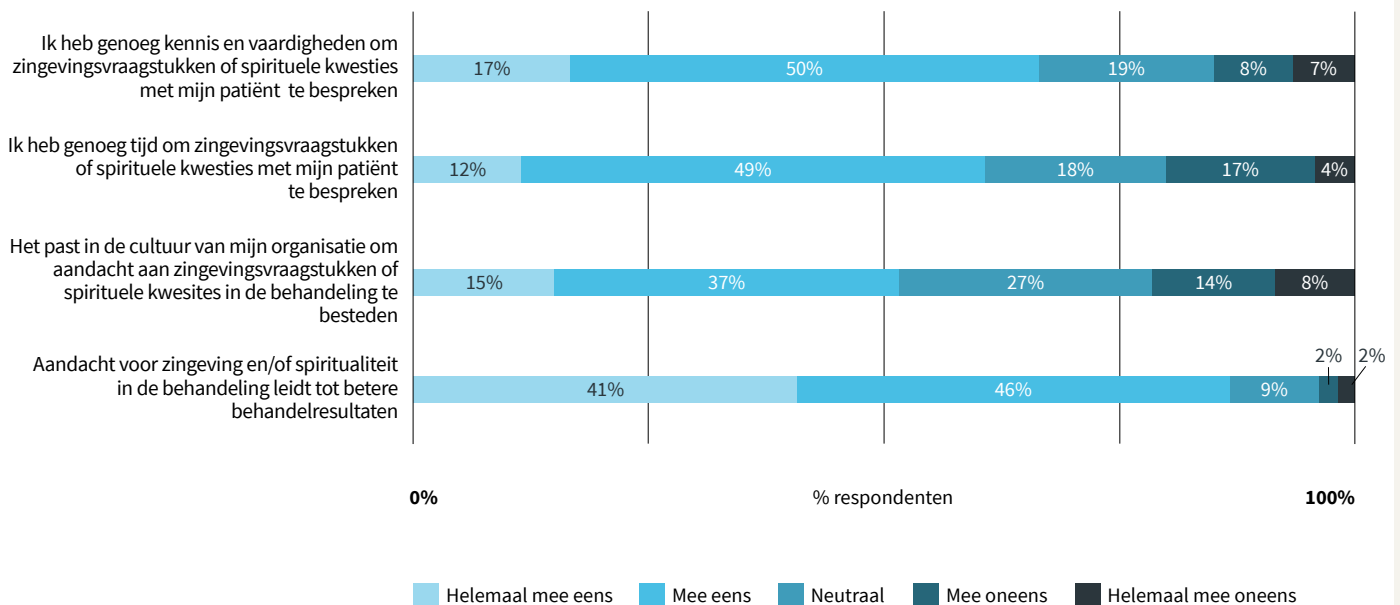
- MANSA
- Mijn positieve gezondheid
- ACT waardenoverzicht/kompas
- OQ
- I.Roc

Meest gebruikt voor zingeving:

- Mijn positieve gezondheid
- I.Roc
- Yucelmethode

Stellingen

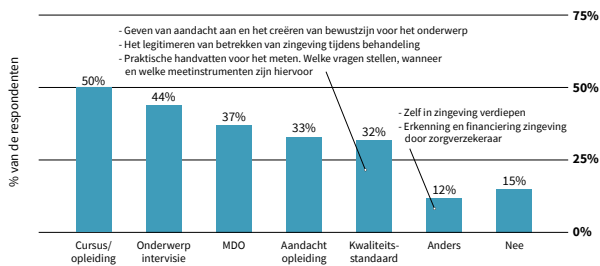
Stellingen

- De meeste respondenten vinden dat zij voldoende kennis, vaardigheden en tijd hebben om zingelevingsvraagstukken of spirituele kwesties met de patiënt te bespreken
- Iets meer dan de helft van de respondenten vindt dat het in de cultuur van de organisatie past om hier aandacht aan te besteden tijdens de behandeling en ruim een kwart is hier neutraal over
- Een ruime meerderheid van de respondenten denkt dat aandacht voor zingeving of spiritualiteit leidt tot betere behandelresultaten

Ondersteuning bij zingeving

Gewenste ondersteuning om zingeving tijdens behandeling vorm te geven

- Respondenten geven aan ondersteuning te kunnen gebruiken om zingeving tijdens de behandeling beter vorm te geven
- De meest genoemde manieren zijn het volgen van een cursus of opleiding en het als onderwerp bij intervisie bespreken

Akwa GGZ

[Klik hier](#) als je wilt deelnemen aan het online panel van Akwa GGZ.

Heb je vragen? Neem contact met ons op.

☎ 030-307 92 70

✉ info@akwaggz.nl

 www.akwaggz.nl

 [LinkedIn](#)

[Akwa GGZ](#) staat voor alliantie kwaliteit in de geestelijke gezondheidszorg en is een door ggz-organisaties geïnitieerd kwaliteitsinstituut. We werken samen met patiënten, naasten en professionals aan ontwikkeling en borging van kwaliteit in de ggz. Dat doen we door samen met onze partners [kwaliteitsstandaarden](#) te ontwikkelen. Ook bieden we lerende netwerken een veilige, [digitale omgeving](#) waar zij proceskenmerken en uitkomsten van zorg met elkaar kunnen delen.